

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii WHiDK

Kierunek:

Historia

Specjalność:

archiwistyka

Poziom:

studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Historia ustroju i administracji ziem polskich do XVIII w.

(History of the political and administration system in Polish territories until 18th Century)

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot specjalnościowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok I, semestr zimowy

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 2

Forma zaliczenia:

wykład: zaliczenie z egzaminem

Prowadzący:

wykład: dr hab. Lidia Korczak;

Koordynator sylabusu:

dr hab. Lidia Korczak

Sylabus dostępny w ramach:

- [Historia ustroju i administracji ziem polskich do XVIII w.](#) [na kierunku:] [archiwistyka](#) (H_a), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
 - [prowadzący wykład:30h/z+e/2ECTS]: dr hab. Lidia Korczak;
- [Historia ustroju i administracji ziem polskich do XVIII w.](#) [na kierunku:] [historia Kościoła](#) (H_hK), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
 - [prowadzący wykład:30h/z+e/2ECTS]: dr hab. Lidia Korczak;

Wymagania wstępne:

Brak.

Cele:

Celem głównym zajęć jest zaznajomienie uczestników z funkcjonującym na ziemiach polskich systemem władzy w okresie istnienia monarchii. Opanowanie terminologii prawno-ustrojowej, wiedza na temat struktur władzy, administracji, struktur społecznych pozwala zrozumieć proces prawodawczy oraz działanie organów i instytucji władz (prawodawczych, wykonawczych i sądowniczych). Wiedza taka daje podstawy rozpoznania obiegu dokumentów w dawnych czasach, miejsc ich przechowywania i porządkowania. Bez niej nie sposób poprawnie przygotować inwentarze i katalogi archiwów oraz archiwizować akta.

Treści kształcenia:

Historia ustroju politycznego i społecznego oraz administracji ziem polskich, dająca obraz zasad funkcjonowania instytucji władzy w Polsce, wiedzę o źródłach prawa publicznego i społecznego.

1. Struktura terytorialna państwa. Podziały terytorialno-administracyjne.

A. Państwo Piastowskie: trójstopniowy podział administracyjno-terytorialny i zmiany w jego obrębie; powstanie kasztelanii.

B. Zjednoczenie państwa – formowanie się nowej struktury terytorialno-administracyjnej: prowincje, województwa i ziemie, powiaty (z uwzględnieniem Wielkiego Księstwa Litewskiego po 1569) – charakterystyka, uwarunkowania; ustawy o podziale terytorialnym z 1791 i 1793 roku – ich cel.

2. Urzędnicy i urzędy (od monarchii wczesnopiastowskiej po XVIII w.).

A. Urzędnicy zarządu terytorialnego (ziemscy) – zakres kompetencji, narodziny hierarchii, zasady obsadzania na urzędach.

B. Urzędy centralne i nadworne – kompetencje, zasady obsady urzędów, hierarchia urzędnicza.

3. Ustrój i forma państwa.

A. System prawa książęcego (także: koncepcja regaliów – krytyczna weryfikacja instytucji prawa książęcego).

B. Corona Regni Poloniae (charakterystyka koncepcji) a Respublica.

C. Monarchia patrymonialna, monarchia mixta – jagiellońska i monarchia królów elekcyjnych (charakterystyka systemu władzy).

D. In Polonia lex est rex, non rex est lex – wyjaśnienie obiegowej charakterystyki systemu władzy.

4. Kwestia następstwa tronu – od monarchii dziedzicznej po monarchię elekcyjną (elekcja potwierdzająca a wolna elekcja).**5. Uprawnienia władcy i ograniczenia pozycji monarchy elekcyjnego (od Artykułów henrykowskich).**

A. Majestat władcy – Crimen laese Maiestatis.

6. Prawo ziemskie i sądy prawa polskiego.

- A. Sądy prawa zwyczajowego (książęce, kasztelańskie, dominialne) oraz normy prawa zwyczajowego i procedura postępowania.
- B. Sądy ziemskie, grodzkie, podkomorskie (charakterystyka).
- C. Postępek sądowy polski (z uwzględnieniem „Formula processus”).
- D. Trybunał Koronny.
- E. Sądownictwo królewskie (sądy nadworne i ich specyfikacja w XVI w.; sąd sejmowy).
- F. Sądownictwo wojskowe .

7. Zasada suwerenności prawa w polskiej rzeczywistości – próby kodyfikacji prawa ziemskiego (od statutów ziemskich Kazimierz Wielkiego po prace nad kodeksem Stanisława Augusta).

8. Źródła prawa kanonicznego.

- A. Od Reguły Akwizgrańskiej do Corpus Iuris Canonici.
- B. Działalność ustawodawcza Kościoła polskiego.

9. Rodzaje sądów kościelnych – struktura i kompetencje.

- A. Sprawy świeckich przed sądami kościelnymi – causa spirituales, causa spritualibus annexae.

10. Prawo i sądownictwo miejskie.

- A. Prawo miejskie i warunki jego posiadania
- B. Rozwój podstaw prawa miejskiego w Polsce – od Zwierciadła saskiego i Weichblildu, przez partykularne przywileje i normy miejskie po próbę kodyfikacji tzw. polskiego prawa miejskiego.
- C. Kancelarie oraz rodzaje ksiąg miejskich (charakterystyka).
- D. Sądownictwo miejskie - rodzaje sądów, procedura sądowa (charakterystyka funkcjonowania sądownictwa miejskiego).

11. Charakterystyka prawnego stanowiska stanu włościańskiego w okresie staropolskim.

- A. Sądy wiejskie – rodzaje, zasady i charakterystyka działania sądownictwa wiejskiego.

Efekty kształcenia:

Wiedza – Ew_1 -posiada zaawansowaną wiedzę historyczną oraz wiedzę na temat różnych kierunków badań historycznych;Ew_2- opanowanie fachowej terminologii w zakresie nauk historycznych; Ew_3- ma wiedzę na temat wybranych (ustrojowo-społecznych) zagadnień z historii powszechnej; Ew_4 -zdaje sobie sprawę z diachronicznej struktury przeszłości; Ew_5 - umie rozpoznać relacje zachodzące między przeszłością a wydarzeniami bieżącymi; Ew_6 - ma świadomość różnorodności źródeł historycznych; Ew_7 - ma wiedzę na temat dorobku historiografii.

Umiejętności – Eu_1 - samodzielnie zdobywa i utrwała wiedzę; Eu_2 - potrafi zdefiniować podstawowe terminy specjalistyczne z nauk historycznych i pokrewnych; Eu_3 - rozwiązuje samodzielnie proste problemy historyczne i prezentuje wyniki; Eu_4 - potrafi sformułować własne opinie o zjawiskach społecznych i politycznych posługując się zdobytą wiedzą; Eu_5 -potrafi przedstawić opinie i tezy znanych

mu autorów prac historycznych; Eu_6 - poprawnie używa języka ojczystego z elementami profesjonalnej terminologii nauk historycznych; Eu_7 - krytycznie ocenia swoją wiedzę i umiejętności.

Kompetencje społeczne – Ek_1 - uznaje różnice opinii determinowane podłożem narodowym i kulturowym; Ek_2 - wykazuje niezależność myślenia i wyciągania wniosków; Ek_3 - dostrzega korelację między przeszłością ustrojową a bieżącymi zjawiskami; Ek_4 - świadomość ciągłego poszerzania wiedzy.

Metody i narzędzia dydaktyczne:

Wykład problemowy z elementami konwersatoryjnymi; M_1 - metoda podająca (objaśnienie, informacja); M_2 - metoda eksponująca (prezentacja, analiza mapy); M_3 - metoda problemowa (wykład problemowy, dyskusja).

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Egzamin ustny, do którego dopuszczeni są uczestnicy wykładów. Podczas rozmowy toczonej wokół dwóch problemów z zakresu historii ustroju, uzupełnionej pytaniami kontrolnymi (szczegółowa wiedza) sprawdzone jest rozumienie zmian zachodzących w obrębie ustroju państwowego i społecznego, znajomość specjalistycznej terminologii, umiejętność definiowania zjawisk i pojęć, samodzielność myślenia.

Uzgodnienie terminu egzaminu nastąpi co najmniej dwa tygodnie przed rozpoczęciem sesji zimowej, a termin zostanie dostosowany do kalendarza sesji zimowej.

Lektury podstawowe:

W. Uruszczak, Historia państwa i prawa polskiego, t. 1, Kraków 2010.

Lektury uzupełniające:

M. Kallas, Historia ustroju Polski, t. 2 (Teksty źródłowe), Warszawa 2006.

J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, Historia ustroju i prawa polskiego (wiele wydań).

M. Kallas, Historia ustroju Polski, Warszawa 2006.

W. Kriegseisen, Sejm Rzeczypospolitej szlacheckiej, Warszawa 1995.

Uwagi:

brak.